

LITERKA

říjen 2014

Milí čtenáři Literky,

v září před sedmi lety vyšlo první číslo informačního bulletinu Památníku písemnictví na Moravě. Za těch dlouhých sedm let Literka i Památník urazily velký kus cesty. Vzniklo množství rozsahem větších či menších výstav, proběhla mnohá setkání a autorská čtení, bylo vyhlášeno několik ročníků literární soutěže, rozrostl se archivní fond, byly otevřeny nové expozice. Troufám si říct, že si Památník postupně dobývá své místo v současném kulturním životě, nachází nové příznivce, jejichž kroky míří právě do Rajhradu.

- » Editorial
- » Nejbližší akce a výstavy
- » Hledáme - Host do domu
- » Genius loci
- » Grahamovy noty a Janáčkův klavír
- » Dny evropského dědictví
- » Tři otázky pro Ivana Petlana
- » Střípky... z kulturního života

Plynoucí čas v sobě ale skrývá nebezpečí monotónnosti, občas je potřeba se zastavit, vynořit se z plynoucího toku a nadechnout se čerstvého vzduchu. Po několika letech, kdy jsem se téměř bezvýhradně věnovala svým dětem, je pro mne návrat do Památníku osvěžením. Nemám revolučního ducha, nechci hned bořit tradiční a budovat nové. Přece jen bych ale ráda Literku postupně nechala vyplout z letitých vod. V rukou tedy držíte ve své podstatě tradiční bulletin Památníku, jen dvě rubriky dostaly nový kabát (jedna obsahový, druhá formální). Snad se Vám budou líbit.

Po dobu několika let, kdy jsem se na stránkách Literky odmlčela, k Vám skrze řádky promlouvaly jiné redaktorky. Činnost Památníku písemnictví jsem sledovala zpovzdálí a obdivovala píli i zručnost svých kolegyň. Teď už to nemusím skrývat a mohu otevřeně (a snad i za Vás) poděkovat Romaně Macháčkové i Martině Kloudové.

Příjemné podzimní čtení Vám přeje

Petra Pichlová

Verše měsíce
října

Ivan Petlan
Říjen

Poslední plát
babího léta
se udí na háku

Podzim s hořící loučí
proběhl strání
Předháníme se v pití
burčáku

Je čas
samčích klání

Hledáme – Host do domu

V Památníku písemnictví na Moravě vrcholí v těchto dnech přípravy na výstavu (dnes již legendárního) časopisu Host do domu. V literárních příručkách se můžete dočíst, že časopis vycházel v letech 1954–1970 a nejslavnější éry dosáhl v druhé polovině 60. let, kdy šéfredaktorský post náležel Janu Skácelovi. Názvy některých rubrik se mnohým čtenářům vybaví ještě dnes (např. Drzý interview, Malé recenze na... či Kouzlo nechtěného). Co se v příručkách asi nedočtete, je ale fakt, že Host do domu byl ve své době živoucím pojítkem mezi uměleckým světem a běžnými čtenáři. A právě tento pohled bychom (mimo jiné) rádi zachytili na naší výstavě, která by měla představit Host do domu nejen očima svých tvůrců, přispěvatelů ale také čtenářů. Uvítáme proto, když se na nás obrátí pamětníci, kteří by mohli výstavu rozšířit, ať už fotografiemi či jinými dokumenty, nebo „jen“ vzpomínkami. Do expozice hledáme také jednotlivá čísla Hosta do domu, která bychom rádi nabídli návštěvníkům ke čtení a listování. (Ucelenou časopiseckou řadu Hosta do domu máme ve sbírce Památníku písemnictví k dispozici výhradně pro odborné a badatelské studium.) Zajímavá by v tomto ohledu byla zejména starší čísla Hosta do domu z 50. a počátku 60. let minulého století.

Genius loci

Před několika lety jsme na stránkách Literky mohli číst rubriku pracovně nazvanou „zaměstnanecké okénko“. Jejím prostřednictvím se představovali jednotliví pracovníci Památníku písemnictví. Na tuto tradici bychom rádi navázali. Ač pracujeme v jedné instituci poblíž velkého města, jen málokdo z něj pochází, většina připutovala do Brna (a potažmo do Rajhradu) z různých končin Moravy. Proč tedy onu rodnou hroudu trochu nezkyprít? Jak představit a přiblížit jednotlivé oblasti Moravy, od Českého Těšína přes Vysočinu až po Čejč? To bude úkol rodáků. Snad čtenáře zaujme, jak formuje tradice určitého místa člověka, jak moc se podílí na jeho dalším životním směřování... Lze poznat a pochopit dané místo očima člověka, který v něm vyrůstal? Jaký je současný kulturní život některých moravských měst či městeček? Zhruba takový by měl být smysl nové rubriky Genius loci, který nahradí neaktuálně aktuální kulturní výročí.

Jejím dalším smyslem bude rozvoj Klubu přátel Památníku písemnictví s jeho kulturními výlety, které takto dostanou literární podobu. (Aktivní tajemnice Klubu přátel Martina Chmelařová právě vrchovatě plní své rodičovské povinnosti.)

Budeme vděční za náměty, připomínky i tipy, kam bychom se měli s Klubem přátel Památníku i prostřednictvím rubriky Genius loci vydat.

Nejbližší akce Památníku písemnictví na Moravě

15. října, 17 hodin, StřeDění: Ivan Petlan

Ivan Petlan (*1963) je básníkem, pořadatelem autorských čtení a matematikem v jedné osobě. Snad právě proto dává přednost kratším textům s přesnými metaforami a originálními rýmy. V roce 2010 vydal sbírku limeriků Muž z Acapulca. Letos vyšly dvě jeho knihy: básnická sbírka Čtyři lety a překlad G. Apollinaira Bestiář aneb Orfeův průvod.

17. a 18. října 2014, 24. Podzimní knižní veletrh

Motto letošního knižního svátku zní Knihy a hvězdy. Po úspěchu v loňském roce, kdy na veletrh zavítalo rekordních více než šestnáct tisíc milovníků literatury, se opět očekává velký zájem ze strany návštěvníků. Lákadlem jistě budou autogramiády a autorská čtení zajímavých osobností. Památník písemnictví na Moravě se tradičně chápe role

reprezentanta vydavatelské produkce muzeí Jihomoravského kraje. Veletrh se koná v Kulturním domě Ostrov v Havlíčkově Brodě.

22. října 2014, 16 hodin, Ať žije republika!

Tradiční odpoledne v duchu zavazující minulosti propojí vzpomínku na vznik samostatného Československa s vyhlášením devátého ročníku literární soutěže Skrytá paměť Moravy.

23. října 2014, 17 hodin, vernisáž výstavy Grahamovy noty a Janáčkův klavír

Výstava je příspěvkem Památníku písemnictví na Moravě k janáčkovskému jubilejnímu roku a je chápána jako pocta tomuto tvůrci. Partitury Leoše Janáčka mají výrazný, i když původně nezamýšlený výtvarný náboj. Ve volné reminiscenci nabídne výstava v Památníku grafická, hudebně-výtvarná díla Petra Grahama (*1952).

Výstava potrvá do 7. prosince 2014.

Dne 1. listopadu 2014 ve 14 hodin se v areálu benediktinského kláštera v Rajhradě uskuteční hudební happening Petera Grahama.

Trvající výstavy:

9. dubna – 19. října 2014, Od Ferdy po Jonatána

Zvířata jako hlavní hrdinové v moravské literatuře pro děti. Výstava o nejznámějších i méně známých postavičkách kreslených příběhů, ale i o jejich autorech, kteří se prostřednictvím zvířecího světa snažili rozveselit a případně také poučit (nejen) nejmenší čtenáře.

Výstava je pro velký zájem prodloužena do 19. října 2014!

15. května – 30. října 2014, Milovníci a mecenáši věd a umění v řeholním rouše

(Ve spolupráci s MZK, FF MU a Benediktinským opatstvím)

Výstava představuje benediktinský klášter v Rajhradě jako významnou moravskou kulturní a vědeckou instituci. Velké věci si žádají nadšení a záštitu. Rozšiřování klášterní knihovny, sbírky umění, přírodovědné bádání, nejnovější architektura. Výstava mapuje, jaké aktivity klášter podporoval od středověku do 20. století.

30. července – 19. října 2014, Knižní ilustrace Josefa Kremláčka

Trojdielná výstava surrealistické skupiny Stir up vrcholí výstavou prací jednoho z jejích členů – třebíčského Josefa Kremláčka, který ilustroval již na 60 knih.

Výstava je pro velký zájem prodloužena do 19. října 2014!

GRAHAMOVY NOTY A JANÁČKŮV KLAVÍR

Na počátku letošního léta jsme si připomněli 160. výročí narození skladatele Leoše Janáčka. Vrchol janáčkovských oslav v Brně nás však teprve čeká a připojuje se k nim i rajhradský Památník písemnictví. K poctě tomuto tvůrci jsme se však rozhodli přistoupit poněkud netradičně – základem našich úvah se stal silný, byť nezamýšlený výtvarný účinek Janáčkových partitur. Pokud jste někdy měli možnost spatřit mistrův autograf, jistě dáte za pravdu, že se v nich temperament tvůrce otiskuje stejně silně jako ve výsledné znějící struktuře díla. Že patří Janáčkovy hudební záznamy do výstavní síně stejně jako na koncertní pódium, je ostatně už dávno uznaná pravda.

V polovině 20. století byl výtvarný účín hudebních partitur, stejně jako hudební působení obrazů povýšen na tvůrčí princip. Vznikají obrazy, které ve vás záměrně vyvolávají hudební vjemy, a hudba, kterou můžete spatřit. Ale je hudba viděná, čtená a znějící pouze v představě ještě hudbou? A jestli ne, čím potom je? Tyto otázky chce spíše klást než zodpovídat výstava Grahamovy noty a Janáčkův klavír, umístěná v Památníku do tzv.

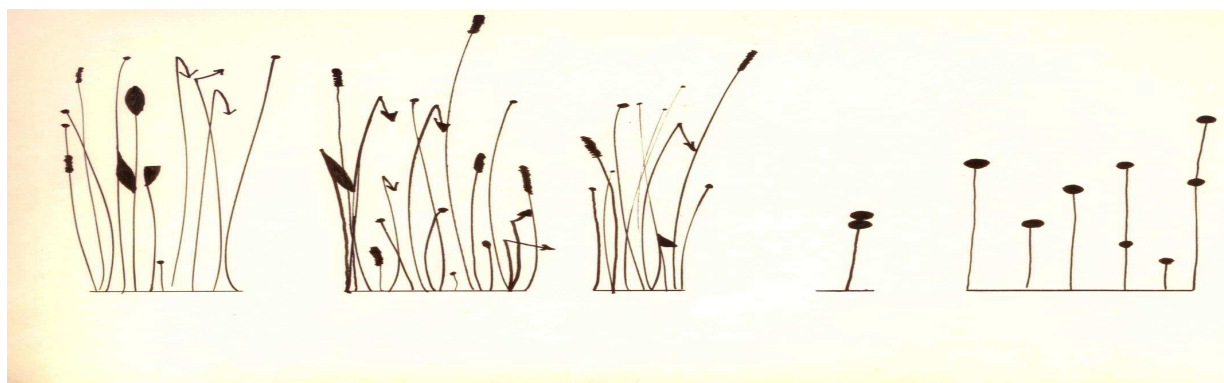
Malé galerie, která byla od počátku zamýšlena jako prostor pro setkávání různorodých tvůrčích postupů a přesahy mezi zavedenými uměleckými druhy.

Zvolili jsme představení díla brněnského autora Petera Grahama. Jeho charakteristickým rysem je proměnlivost a otevřenost v používání rozmanitých hudebních i mimohudebních prostředků. Od samého začátku své kompoziční činnosti Graham klade velký důraz na grafickou podobu notového textu, neboť způsob notového záznamu má zároveň sugerovat způsob hry. Mnohé Grahamovy partitury tak přestávají mít podobu uzavřeného kódu, určeného k rozšifrování znak po znaku a nabývají funkci volného obrazu, inspiračního modelu a v krajním případě i díla, u kterého se již ani nepočítá se zvukovou realizací. Přesto si vyhrazují právo být hodnoceny jako svébytně umělecké a – hudební. Výstava v Památníku písemnictví poprvé představí veřejnosti Grahamovy notační principy v jejich rozmanitosti a časovém vývoji.

Při veškeré rozdílnosti tvůrčího naturelu má Grahamova hudba s Janáčkem společného více, než by se na první pohled zdálo. Grafická podoba Janáčkových partitur byla Grahamovi vždy blízká – ostatně jeden z prvních jeho skladebných pokusů v oblasti grafické hudby, pocházející z počátku 70. let, nese název Pocta Janáčkově.

Výstavním prostorem bude navíc znít autentický klavír Leoše Janáčka, který byl spolu s dalšími nástroji použit k realizaci Grahamovy grafické partitury Zahrada Orfeova. Výstavu můžete zhlédnout od 24. října do 7. prosince 2014.

(jd)

3 OTÁZKY pro

Ivana Petlana

Jsi matematik, šachista, básník. Jdou tato poslání vůbec skloubit dohromady?

Pravda, každá velká věc má tendenci vytěsnit v životě ty menší. A každému z těchto nekonečných oborů lze propadnout a věnovat život. Takže časově se to kloubit nedá. Když ani jednu věc z toho pořádně neobsáhneš.

Ale ty se možná ptáš na to, jak se toto všechno, takové póly vejdu do člověka. Tam si ty obory tolik nepřekážejí. To už se ví od renesance. A nejen, že se nevylučují, mají i cosi společného, v každém z nich nacházím průsečík pravdy a krásy – a to je věru vzácný bod.

Na pravou míru: Matematiku jsem jen vystudoval, vděčím jí za mnohé, ale nevěnuji se jí, není čas. Strašlivě šidím i ty šachy samozřejmě. A poezie? Tak to je taky, jak se říká, úplná Popelka. (Čtenáři zběhlí v pohádkách jsou jistě v klidu. Známe tu rovnici z poslední stránky. Popelka rovná se nakonec princezna.)

Určitým výsledkem tohoto kloubení jsou mé matematické a šachové básně. Zájemce o tuto problematiku společně zveme do Rajhradu 15. října. Může na ni dojít.

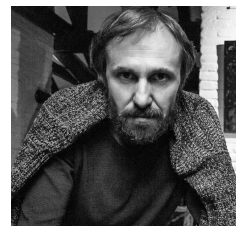
Který je tvůj nejoblíbenější básník? A proč?

Oblíbených básníků mám spousty, opravdu tu poezii rád čtu a poslouchám. A je řada autorů, kterých si hodně cením, je zážitek je číst. Ptáš se na jednoho. Myslím, že se nikdo z mých soupeřů a přátel neurazí, když řeknu jméno Vladimír Holan. A proč? To už se dotýkáme samy podstaty poezie, tajná řeč. A kdo tohle dokáže líp než mysteriózní Holan? Aniž bych rozuměl, vím.

Píšeš převážně verše vázané. Proč? Není jednodušší volný verš?

Těžko říct. Nejsou to rýmy, co dělá báseň básní. Píšu ostatně všechno. Prvotní musí být nápad a ten už si o nějakou tu formu a stopáž řekne. Možná mírně nadřžuji formě, možná víc, než je dneska běžné, ale doufám, že na ni nespolehám. Řekl bych asi to, že se rýmům nevyhýbám. Jo, to tam napište, takhle je to přesné...

Rýmům se nevyhýbám, ale měly by být dobré a obsahotvorné. Opakem je rým pro rým. Ten zpravidla básni ublíží. (No, stane se.) Pro sebe jsem si našel kompromis v textech se sporadickým nebo nepravidelným rýmem. V těch se cítím volně a dobře... No nic, dopovíme si to 15. října v Památníku v Rajhradě. Bude čas i na ukázky.

Ivan Petlan, narozen roku 1963 v Uherském Hradišti, už půl života srůstá s Brnem. Rád se hlásí k poetismu, ve svých lyrických záznamech ale osvědčuje i smysl pro humor a ironii bez úšklebku. Dosud vydal dvě básnické sbírky, jednu knihu překladovou a v roce 2004 edičně připravil antologii na téma dětství v české poezii Co si myslí andělíček.

Autor fotografie: Michal Stránský

Střípky... z rajhradského kulturního života

- » Dne 4. září byla v kapitulní kapli rajhradského kláštera otevřena výstava Miroslava Koupila (*1947), který se ve své malbě věnuje zejména námětům souvisejícím se vztahem člověka a Boha. Výstava potrvá do konce října 2014.
- » V neděli 7. září v 18 hodin se v benediktinském klášteře u příležitosti výstavy An vědy a umění miloval... uskutečnil koncert Harmonie des Anges s podtitulem Loutna v barokní hudbě z klášterního archivu z 18. století, účinkoval Jan Čižmář.
- » Upozorňujeme držitele Senior pasů na možnost bezplatného vstupu do Památníku písemnictví na Moravě ve dnech 1. října, 5. listopadu a 3. prosince 2014.

Dny evropského dědictví v Rajhradě

Dny evropského dědictví [European Heritage Days, EHD] jsou významnou celoevropskou kulturně poznávací, společenskou a výchovnou akcí. V září se každoročně otevírají nejširší veřejnosti brány nejzajímavějších památek, budov, objektů a prostor včetně těch, které jsou jinak zčásti nebo zcela nepřístupné. Návštěvníkům Památníku písemnictví na Moravě se v rajhradském klášteře naskytla jedinečná možnost podívat se do cenných barokních prostor, kam se ještě nedostali restaurátoři ani stavbaři a řemeslníci. Vybrané místnosti prelatury (reprezentativní prostory kláštera a soukromou rezidenci opatů) si tak mohli

prohlédnout v takovém stavu, jak je v roce 1990 opustila armáda. Výjimečných prohlídek ve dnech 6. a 7. září 2014 využilo 449 návštěvníků.

Prostory benediktinského kláštera jsou pro potřeby Muzea Brněnska (Památníku písemnictví na Moravě) rekonstruovány s pomocí finančních prostředků Jihomoravského kraje, Norských fondů a Regionálního operačního programu Jihovýchod.

Evropská unie
Evropský fond pro regionální rozvoj
Investice do vaší budoucnosti

Literka, informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Kláster 1, 664 61 Rajhrad, tel. 547 229 136

e-mail: rajhrad@muzeumbrnenska.cz

<http://rajhrad.muzeumbrnenska.cz/cs/index.aspx>

Odpovědný redaktor: Libor Kalina, redaktor: Petra Pichlová

Vychází jedenáctkrát ročně, číslo 9, ročník 8, 29. 9. 2014

MK ČR E 21218

www.muzeumbrnenska.cz

Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257